

УДК 330.15-049.5+349.6(477)

Олексій Михайлович ШУМІЛО,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правового забезпечення
господарської діяльності факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0506-4631>*

ЕКОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У науковій літературі на сьогодні відсутнє єдине визначення поняття «економічної безпеки» і це створює певні перешкоди для практичної діяльності. Відсутнє воно також у Національній економічній стратегії на період до 2030 року, що затверджена Постановою Уряду [1]. Нормативне визначення було надано на рівні Мінекономторгівлі України майже 10 років тому: економічна безпека – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання [2]. Законодавець, обходячи цю дефініцію у новітніх актах, надає можливість вільно її трактувати, що призводить до упередженості. Так, Мінекономторгівлі України взагалі не визначає серед складових економічної безпеки – екологічну, а лише в енергетичній зазначає про доступність, диференційованість та екологічність енергетичних ресурсів.

Разом з тим економічна безпека тісно пов'язана із екологічною безпекою. По-перше, вони обидві є складовими національної безпеки відповідно до ч. 4 ст. 3 Закону України «Про національну безпеку України» [3], де наголошується, що державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується у тому числі на забезпечення економічної та екологічної безпеки України. Остання, у свою чергу, визначається Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» [4].

Але сучасність вимагає нових підходів до оцінки економічної безпеки держави. Так, Національною економічною стратегією на період до 2030 року [1] визначено «цільові індикатори – 2030», і у тому числі за стратегічною ціллю «Забезпечення безпечного довкілля для населення» передбачено такі екологічні виміри:

- підвищення позиції України із 60 на 30 місце в Індексі продуктивності у сфері довкілля (*EPI*) [5];
- виконання національних завдань Цілей сталого розвитку № 6, 12 - 15 (*UN SDG*).

EPI – метод кількісної оцінки і цифрового маркування екологічних характеристик державної політики: екологічне здоров'я населення та

сталість екосистем. Він був розроблений на основі експериментального індексу екологічних характеристик і покликаний доповнити екологічні цілі, визначені Цілями розвитку тисячоліття ООН. Мета Індексу – знизити глобальний тиск на довкілля і, як наслідок, на здоров'я людини, стимулювати сталість екологічних систем і стабільне управління природними ресурсами. *EPI* використовує орієнтовані на результат індикатори, а потім працює як еталонний індекс, який може бути більш легко використаний політиками, вченими-екологами, захисниками і широкою громадськістю. Індекс вимірює досягнення країни з точки зору стану екології та управління природними ресурсами на основі 32 показників в 11 категоріях, які відображають різні аспекти стану довкілля та життєздатності екологічних систем, збереження біологічного різноманіття, протидію зміні клімату, стан здоров'я населення, практику економічної діяльності і ступінь її навантаження на навколишнє середовище, а також ефективність державної політики у сфері екологічної безпеки. Україна посідає 60 місце маючи 49.5 пунктів. Метою є досягнення 65.3 пунктів на сьогоднішній день, але інші країни також розвиваються і не будуть стояти на місці в очікуванні наших результатів.

UN SDG - Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку [6]. Було визначено 17 цілей, деякі із них є цільовими індикаторами Національної економічної стратегії [1]: Ціль 6. Забезпечення наявності та раціонального використання водних ресурсів і санітарії для всіх; Ціль 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва; Ціль 13. Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками; Ціль 14. Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку; Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття. До кожної цілі розробляються Національні завдання. Наприклад, до 15-ї Цілі передбачено такі: 15.1 Забезпечити збереження, відновлення та стале використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем; 15.2 Сприяти сталому управлінню лісами; 15.3 Відновити деградовані землі та ґрунти з використанням інноваційних технологій; 15.4 Забезпечити збереження гірських екосистем.

Висновок. Підсумовуючи викладене, зазначимо, що нормативне визначення економічної безпеки, надане раніше, застаріло і не відповідає екологічним викликам сьогодення. Прогресивним кроком у цьому напрямі є визначення рівня економічної безпеки за допомогою Індексу продуктивності у сфері довкілля та Цілей сталого розвитку. Але наскільки реалістичними є поставлені цілі покаже час.

1. Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. за № 179. *Офіційний вісник України*. 2021. № 22 (23.03.2021). Ст. 1015.

2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс]: Наказ Мінекономторгівлі України від 29.10.2013 р. за № 1277. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13?find=1&text=%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96#w1_1 (дата звернення: 11.04.2021). Назва з екрана.

3. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. за № 2469-VIII. *Офіційний вісник України*. 2018. № 55 (20.07.2018). Ст. 1903.

4. Науково-практичний коментар Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», прийнятого 25.06.91. № 1264-XII зі змінами і доповненнями, станом на 09.02.06 / за заг. ред. О.М. Шуміла. Харків: «Фактор», 2006. 592 с.

5. 2020 EPI Results [Electronic resource]. URL: <https://epi.yale.edu/epi-results/2020/component/epi> (last accessed: 10.04.2021). Heading from the screen.

6. Цілі сталого розвитку в Україні [Електронний ресурс]: Сайт Представництва ООН в Україні. URL: <http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments> (дата звернення: 11.04.2021). Назва з екрана.